אבר יצא ראשו אין דוחין נפש מפני נפש ומיהו אפשר דדוקא היכא דאמו חיה לא מיחייב ההורגו עד שיצא ראשו שתלוי קצת בחיות אמו אבל היכא דמתה חייב משום דכמוותה בקופסא דמי וא"ת אם תמצי לומר דמותר להורגו בבטן אפי' מתה אמו ולא הוי כמוותה בקופסא אמאי מחללין עליו את השבת שמביאין סכין דרך ר"ה לקרוע האם כדמוכח בפ' קמא דערכין (דף ז:) וי"ל דמכל מקום משום פקוח נפש מחללין עליו את השבת אף ע"ג דמותר להרגו דהא גוסס בידי אדם ההורגו פטור כדאמר פרק הנשרפין (סנהדרין עח.) דרוב גוססים למיתה ומחללין את השבת עליו כדאמר פרק בתרא דיומא (ד' פד:) דאין מהלכין בפקוח נפש אחר הרוב: **מאי טעמא** וילדו לו בעינן. למ"ד המזכה לעובר לא קנה לא איצטריך למדרש מוילדו כדאמר בפ' מי שמת (ב"ב דף קמב:): **איש כי** יכה כל **נפש אפילו** כל דהו. האי קרא כתיב באמור אל הכהנים ותימה דבריש אלו הן הנחנקין דריש ליה מקרא אחרינא דכתיב באלה מסעי כל מכה נפש לפי עדים: **הא** לא שהה ספיקא הוי משמע הכא דחשיב בן קיימא לרבנן טפי מלרשב"ג. ותימה דבפ' הערל משמע איפכא דבן שמונה אמרי רבנן דאפ' שהה ל' יום הוי נפל ולרשב"ג לא הוי נפל אלא אמרינן דבר ז' הוא ואישתהויי אישתהויי וי"ל דבתרתי פליגי דבבן ח' פליגי דהכי מיתניא פלוגתייהו בתוספתא והא דאמרינן הכא דפליגי בסתם וולדות דייק תלמודא מדקתני במילתי' דרשב"ג כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל דאי לא פליגי אלא בבן ח' כדמשמע בתוספתא ה"ל למימר אם שהה ל' יום אינו נפל ומדנקט האי לישנא כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל משמע דשמעינהו לרבנן דמקילי בסתם וולדות לומר שיצא לאלתר מידי נפל. וקאמר רשב"ג דוקא אם שהה ל' יום באדם אינו נפל ולא מפליג רשב"ג בין סתם ולדות לבן ח' להכי אמר כל ששהה שכולל כל הוולדות. ותימה היאך ניחא ליה מתניתין אליבא דרבנן והא בפיהן ומת אפ' רבנן מודו ואמאי חייב באבילות וי"ל דמיתוקמא מתני' בנפל מן הגג ואכלו ארי ותימה בנפל מן הגג דליכא ריעותא מ"ש דרשב"ג ניזיל בתר רוב נשים דוולד מעליא ילדן וע"ק דבפ' ר"א דמילה פסקינן כרשב"ג ואסרי' עגלא תליתאה דאישתחיט ביומא דשבעה וי"ל כיון דמיעוטא דנפלים מצוי והוה חיישינן למיעוטא כזה כדאמרינן גבי מים שאין להם סוף כיון דמיעוט ניצולין [חיישינן] ליה. ולענין אבלות נמי כיון דנפלים מצויין הן לא אזלינן בתר רובא להחמיר דלענין אבילות הקילו חכמים וגדולה מזו בפ' יש בכור כדאמרינן יום ל' כיום שלפניו לענין אבילות משום דקי"ל דהלכה כדברי המקיל באבל אע"ג דקי"ל בפ' החולץ דאם (ילדה) [מת] בתוך ל' ועמדה ונתקדשה עם אשת כהן היא אינה חולצת דחשיב בר קיימא והיינו כקולי דמר וכקולי דמר לא חשו באבילות דרבנן. ותימה הכא אמרינן דהיכא דאינו שהה דאינו מתאבל על הספק ובמס' שמחות תנן הספיקות מתאבלין עליהן וי"ל

בקבר להנחיל לאחיו מן האב איני והא הוה [6]עובדא ופרכס עד תלת פרכוסי אמר מר בריה דרב אשי [3]מידי דהוה אזגב הלטאה דמפרכסת מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר [4]לומר שממעט בחלק בכורה ואמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא [5]בן שנולד אחר מיתת האב אינו ממעט בחלק בכורה מאי טעמא [1]וילדו לו בעינן בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא [5]בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא [2]יכיר בעינן והא ליכא והלכתא ככל הני לישני דמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא: והתורגו חייב: דכתיב [3]ואיש כי יכה כל נפש מ"מ: והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם: למאי הלכתא אמר רב פפא [7]לענין אבלות כמאן דלא כרשב"ג [8]דאמר [9]כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל הא לא שהה ספק הוי הכא במאי עסקינן [10]דקים ליה שכלו לו חדשיו: **מתני'** [1]בת [7]שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה [11]ואם בא עליה יבם קנאה [8]מ[12]וחייבין עליה משום אשת איש [13]ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון [5]נשאת לכהן תאכל בתרומה [6]בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה [6]בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין [1]עליה והיא פטורה [9]פחות מכן בנותן אצבע בעין: **גמ'** ת"ר בת ג' שנים מתקדשת בביאה דברי רבי מאיר וחכ"א בת ג' שנים ויום אחד מאי בינייהו אמרי דבי רבי ינאי ערב ראש השנה איכא בינייהו ור' יוחנן אמר [8]ל' יום בשנה חשובין שנה איכא בינייהו מיתיבי בת ג' שנים ואפי' בת שתי שנים ויום אחד מתקדשת בביאה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בת שלשה שנים ויום אחד

בשלמא

תלוי אלא בחדשי ההריון: **דקים** ליה דכלו לו חדשיו. הא לא קיים ליה ספקא הוי ובנפל מן הגג או אכלו ארי איירי דבפיהן ומת אפילו לרבנן הוי נפל כדאמר פרק רבי אליעזר אם לא הביא (שבת קלו.) ואם תאמר אם כן מאי טעמא דרשב"ג כיון דליכא ריעותא אמאי אינו מתאבל עליו דניזיל אחר רוב ולדות דהוו בני קיימא ובפ' רבי אליעזר אם לא הביא (שם) דאסר ההוא עגלה דאשתחיט ביומא דשבעה משום דהתם פסיק הלכה כרשב"ג אמאי לא אזלינן בתר רובא וי"ל דנפלין הוי מיעוטא דשכיח ודבר ההווה הוא ולכך החמירו חכמים ולענין אבלות הקילו וגדולה מזאת מצינו דאמר בפרק יש בכור (בכורות דף מט.) דיום ל' כשלפניו לענין אבלות אע"ג דקי"ל בהחולץ (יבמות לו:) דמת ביום ל' ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן היא אינה חולצת דחשיב בר קיימא וא"ת דהכא אמר דבלא שהה ספקא הוא ואינו מתאבל עליו ובמסכת שמחות (פ"ד ה"ב) תנן ספק אחיו ספק אינו אחיו מתאבל עליו וי"ל דשאני התם כיון דבר קיימא הוא אי אין מתאבל עליו סברי עלמא דאין מתאבלין על אחין א"נ בספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון דמה נפשך חד מינייהו חייב ולגבי דלא בשנה חשוב שנה איכא בינייהו דלרבי מאיר בב' שנים ויום אחד סגי ולא הוי פליג אברייתא דבסמוך היינו משום דשנת ג' בשביל יום אחד לא הוה קרי ליה שלש שנים וא"ת ולימא דיום ראשון של שנה רביעית איכא בינייהו דלרבי מאיר במקלת היום סגי ולרבנן בעינן מעת לעת עד שעה שנולדה כדאמר פ"ב דזבחים (דף כה:) דשעות פוסלות בקדשים וי"ל דקים ליה דרבנן לא בעו מעת לעת ועוד דאם כן אף לר' מאיר הוה ליה למתני ג' שנים ויום אחד והוה ליה לפרושי דלא בעינן מעת לעת והא דתנן בפרק אלו נערות (כתובות דף כט.) הגיורת שנתגיירה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד יש לה קנס לא אתיא כרבי מאיר מדמצריך יום אחד אחר שלש שנים ואם תאמר והיכי מוכח התם דרישא כרבי מאיר דקאמר פרק אלו נערות נערה אין קטנה לא והתם ע"כ אסיפא דמתני' סמיך דקתני (א) כל מקום שיש מכר אין קנס דמנערות איכא למימר דלא אתי למעוטי קטנות אלא בוגרות דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סו:) תנן אין חייב הבא על נערה המאורסה עד שתהא נערה ודייק התם דאתא לאפוקי קטנה דאי לאפוקי בוגרת אלא על נערה מבעי ליה אלמא נערה אפילו קטנה משמע אלא אסיפא סמיך כדפרישית והיכי דייק מסיפא דמתני' דרישא נמי ר"מ כיון דמצינתא לא אתיא כוותיה וי"ל דלאו ממש ר"מ היא קאמר אלא דדייק דתנא דההוא פירקא סבר דקטנה אין לה קנס כדקתני בסיפא וא"כ נערות נקט לאפוקי קטנות ורבא דפריך בפ"ק דכתובות (דף יא.) הגיורת יש לה קנס יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בהיותה נכרית אלמא סבר דמתני' סבר דקטנה יש לה קנס היינו משום דסבר כיון דהך בבא דגיורת לא אתיא כר' מאיר דנקט שלש שנים ויום אחד אם כן גם לענין דקטנה יש לה קנס אתיא כרבנן (ב) וה"ה דפריך בפ' ד' וה' (ב"ק לח:) ממתני' דאלו נערות (דף כט.) דקתני כותיה יש לה קנס לרבי מאיר אע"ג דההיא דגיורת לא אתיא כר"מ מ"מ כיון דסתם מתני' ר"מ היא מאי דמצינן לאוקומי כוותיה מוקמינן:

אחר

בקבר. כי מת הוא קודם לה: **ופרכס.** עובר שבמעי אמו אחר מיתתה תלתא פרכוסי. אלמא היא מייתה בריאה: **לומר שממעט בו'.** מתניתין דקתני נוחל ומנחיל לומר שממעט בחלק בכורה כגון אם היה בן יום אחד כשמת אביו והיה לו אח בכור ואח פשוט ומת הוא אחר אביו נוחל הוא מאביו את חלק רביעי שבנכסיו ומנחילו לשני אחיו וחולקין הבכור והפשוט את חלקו של זה בשוה ונמצא ממעט בחלק הבכור דאי לאו איהו הוה שקיל בכור תרי תילתי כגון משה זהויים ארבעה ופשוט נוטל ב' זהויים ועכשיו נוטל הבכור ג' זהויים כנגד שני אחין ומחלקו של זה ג' רביעי זהוב נמצאו ביד בכור ד' זהויים חסר רביע וביד פשוט ב' זהויים ורביע. ודוקא בן יום א' אבל עובר אינו ממעט כדאמר לקמן בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק הבכורה ונוטל הבכור שלש בכורתו ובין שלשתן יחלקו ב' שלישים: **מאי טעמא.** אמרינן בן יום אחד דממעטת אבל עובר לא: **וילדו לו בעינן.** משמע[10] בחייו: **בכור שנולד אחר מיתת אביו.** כגון מת אביו והאשה מעוברת תאומים אין היולד ראשון נוטל פי שנים. בלאו תאומים לא משכחת לה דכיון דבכור לא נולד עד מות אביו פשוט מהיכן בא. אי נמי שהניח ב' נשים מעוברות: **למאן דלא כר' שמעון.** אכולה מתני' קאי דקא חשיב בן יום אחד בן קיימא: **נאדם.** דאילו בבהמה שמונה ימים לא הוי נפל[11] : **מתני' בת ג' שנים.** ביאתה ביאה לכל דבר: **מקדשת.** אם מסרה אביה לכך: **אם בא עליה יבם קנאה.** וזכה בנכסי אחיו ליורשה[12] ולטמא לה: **וחייבין עליה.** אם קבל בה אביה קדושין מזה ובא אחר עליה נהרג דביאתה ביאה: **ומטמאה את בועלה.** אם היא נדה. אבל פחות מכן אע"ג שמטמאה במגע אינה מטמאה את בועלה משום בועל נדה לטומאת ז' אלא משום נוגע ולטומאת ערב: **פחתון.** של בועל נדה: **בעליונו.** של זב: **מן הפסולין.** כגון חלל נתין וממזר ועבד ועובד כוכבים: **פסלה.** מתרומת אביה אם היא בת כהן כדתניא בגמרא דאלמנה לכהן גדול ביבמות (דף סח.) מנין לכהנת לויה וישראלית שבא עליהן כו' ת"ל כי תהיה לאיש זר[13] כיון שנבעלה לפסול לה פסלה: **מכל העריות.** כגון אביה או חמיה: **והיא פטורה.** מפני שהיא קטנה ולאו בת עונשין: **גמ' ערב ראש השנה.** של שנה רביעית לרבי מאיר גופיה לא הוי בת ביאה עד יום אחרון של שלשית דהוא ערב ראש השנה ולרבנן עד למחר דמיקלע יום ראשון ברביעית: **שלשים יום איכא בינייהו.** לרבי מאיר מכי איקלע שלשים יום בשנה שלשית הויא בת ביאה ולרבנן עד דמיקלע שנה רביעית ואיכא בינייהו טובא: בשלמא

מסורת הש"ס

א) כ"ב קמב:, ב) [שם: ערכין ז. מולין כא.], ג) שבת קלה: יבמות לו. ודף פ: [מוספתא דשבת פט"ז ה"ד], ד) סנהדרין נה: סט. קדושין י. יומא מז:, ה) [מיכות מו' במשנה זו ע' ביומא מז: וקדושין י. וסנהדרין נה: פירשו מוס' כל בני מתניתין דהכא], ו) [במס' שבמשניו' על ידה], ז) כתובות יא:, ח) [לקמן מה. כ"ב י: מכות ג:], ט) כס"א: לו משמע, י) [שבת קלה:], כ) [ויקרא כב], מ) [עי' תוס' סנהדרין פד: ד"ה ה"ג], נ) [שבת פט"ז ה"ד],

תורה אור השלם

1. כִּי תִהְיֶין לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לַשְּׂנוּאָה:
דברים כא טו
2. כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה:
דברים כא יז
3. וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת:
ויקרא כד יז

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שלשים וכו' דקתני כ"מ. ג"כ בדף מ ע"ב: (ב) בא"ד כרבנן והא דפריך:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' הרא"ש (המשך)

דהתם אמרי' בספק בן ט' לראשון ובן ז' לאחרון דממה נפשך חד מינייהו חייב להתאבל וגנאי הדבר לפטור שניהן: **וחייבין** עליה משום אשת איש. פרש"י אם קבל בה אביה קדושין ובא עליה נהרג דביאתו ביאה וק' לפי' למה לי למיתני הך בבא היינו אם בא עליה אחד מן העריות האמורות בתורה מומתין על ידיה. ונראה לפרש דקאי אהא דקאמר אם בא עליה יבם קנאה דלא תימא לא קנאה אלא מדרבנן מידי דהוה אביאת בן ט' קמ"ל דקנאה מדאורייתא וחייבין עליה משום אשת איש: **ערב** ראש השנה איכא בינייהו. לר' מאיר סגי ליה בערב ראש השנה לרבנן צריך שתכנס לשנה רביעית: **שלשים** יום בשנה חשובין שנה איכא בינייהו ותימא לימא שנה שלישית איכא בינייהו לבר יום אחד דלר' מאיר בשתי שנים ויום א' סגי דיום אחד בשנה חשוב שנה ולא הוה פליג אברייתא דבסמוך וי"ל דמשום יום אחד לא הוה קרי לה בת ג' שנים. ותימא ולימא יום ראשון של רביעית איכא בינייהו דלר' מאיר בתחלת שנה רביעית סגי ולרבנן בע' מעת לעת עד שעה שנולדה כדאמר לקמן בפירקין לענין קדשים. וי"ל דקים ליה דלרבנן לא בעי מעת לעת ועוד דא"כ גם לר' מאיר ה"ל למיתני בת ג' שנים ויום אחד ולפרושי דלא בעינן מעת לעת:

עין משפט נר מצוה

סז א ב מיי' פ"ב מהל' נחלות הל"ס סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רעז סעיף ה:
סח ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ג:
סט ד ה ו מיי' פ"א מהל' אבל הל"ו והל"ז סמג עשין מד"ס טוש"ע יו"ד סי' שעד סעי' ח:
ע ז מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל"א טוש"ע אה"ע סי' לו סעי' א:
עא ח [מיי' פ"א מהל' יבום הל"ז] טוש"ע אה"ע סי' קמז סעי' ד:
עב ט מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל"ב:
עג י מיי' פ"ג מהל' מעמדי' מעכב ומושב הלכה ג:
עד כ מיי' פ"ו מהל' תרומות הל"י:
עה ל מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל"ג [והל"ו] ופי"ט הל"א והל' ב' טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ט והל' ג' טוש"ע אה"ע סי' עו מ מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל"ג:

תוס' הרא"ש

מ"ש וילדו לו בעינן. למ"ד המזכה לעובר לא קנה לא איצטריך וילדו לו כדפרש' לעיל וה"נ אמרינן בפרק מי שמת: **איש** כי יכה כל נפש אדם אפ' כל דהו האי קרא כתיב באמור אל הכהנים ותימה דבריש אלו הן הנחנקין דריש ליה מקרא אחרינא דכתיב באלה מסעי כל מכה נפש לפי עדים: **הא** לא שהה ספיקא הוי משמע הכא דחשיב בן קיימא לרבנן טפי מלרשב"ג. ותימה דבפ' הערל משמע איפכא דבן שמונה אמרי רבנן דאפ' שהה ל' יום הוי נפל ולרשב"ג לא הוי נפל אלא אמרינן דבר ז' הוא ואישתהויי אישתהויי וי"ל דבתרתי פליגי דבבן ח' פליגי דהכי מיתניא פלוגתייהו בתוספתא והא דאמרינן הכא דפליגי בסתם וולדות דייק תלמודא מדקתני במילתי' דרשב"ג כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל דאי לא פליגי אלא בבן ח' כדמשמע בתוספתא ה"ל למימר אם שהה ל' יום אינו נפל ומדנקט האי לישנא כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל משמע דשמעינהו לרבנן דמקילי בסתם וולדות לומר שיצא לאלתר מידי נפל. וקאמר רשב"ג דוקא אם שהה ל' יום באדם אינו נפל ולא מפליג רשב"ג בין סתם ולדות לבן ח' להכי אמר כל ששהה שכולל כל הוולדות. ותימה היאך ניחא ליה מתניתין אליבא דרבנן והא בפיהן ומת אפ' רבנן מודו ואמאי חייב באבילות וי"ל דמיתוקמא מתני' בנפל מן הגג ואכלו ארי ותימה בנפל מן הגג דליכא ריעותא מ"ש דרשב"ג ניזיל בתר רוב נשים דוולד מעליא ילדן וע"ק דבפ' ר"א דמילה פסקינן כרשב"ג ואסרי' עגלא תליתאה דאישתחיט ביומא דשבעה וי"ל כיון דמיעוטא דנפלים מצוי והוה חיישינן למיעוטא כזה כדאמרינן גבי מים שאין להם סוף כיון דמיעוט ניצולין [חיישינן] ליה. ולענין אבלות נמי כיון דנפלים מצויין הן לא אזלינן בתר רובא להחמיר דלענין אבילות הקילו חכמים וגדולה מזו בפ' יש בכור כדאמרינן יום ל' כיום שלפניו לענין אבילות משום דקי"ל דהלכה כדברי המקיל באבל אע"ג דקי"ל בפ' החולץ דאם (ילדה) [מת] בתוך ל' ועמדה ונתקדשה עם אשת כהן היא אינה חולצת דחשיב בר קיימא והיינו כקולי דמר וכקולי דמר לא חשו באבילות דרבנן. ותימה הכא אמרינן דהיכא דאינו שהה דאינו מתאבל על הספק ובמס' שמחות תנן הספיקות מתאבלין עליהן וי"ל

בשלמא לרבי יוחנן. דאמר [מד:] מכי איקלע חסיבות שנה בשנה שלישית לרבי מאיר הויא בת ביאה ניחא ואע"ג דאמר רבי יוחנן ל' יום והכא קתני יום אחד תגאי היא בפרק ארבעה ראשי שניס (ר"ה דף י.) דאיכא למ"ד יום אחד בשנה חשוב שנה ואיכא למאן דאמר כו': **אלא לרבי יוחנן.** דאמר [מד:] לר"מ עד סוף שנה שלישית לאו בת ביאה היא קשיא: **הני בתולין.** בתוך ג' שניס: **איפלוגו.** לשון לידה. כלומר אינן ניטלין על ידי ביאה ואינו דם בתולין עד ג' שניס ויום אחד: **אי אמרת מיזל אזלי.** בביאה בתוך ג' לגמרי והדר אתו לא מחזקינן לה כזונה דהא דלא הדור שהות הוא דלא הויא להו מתוך בעילה שבעל תדיר: **אלא אי אמרת.** לא אזלי בביאה תוך ג' הוה ליה למיתי דם לאחר ג' וכיון דלא חזיא אחר בא עליה לאחר ג' וזונה היא ופסולה לכהונה: **ומאן לימא לן.** כלומר אפי' אם תמצי לומר מיזל אזלי בביאה תוך ג' מי איכא למימר שהות לא הוה להו מאן לימא לן דלא הדרי לאלתר: **האי דם נדה הוא.** האי דתוך ג': **יוסטיני: אוי לשלש שניס שאבדתי.** משנראיתי בביאה: **משמשות במוך.** תקנתן הוה לשמש במוך שלא יתעברו: **סנדל.** כשמתעברת תאומים פעמים שאחד דוחק את חבירו ופוחת את צורתו כדאמרינן במכילתין [ב] אין סנדל שאין עמו ולד: **פגמול.** תפריש את בנה מלהניק מחמת עיבורה: **פחות מכן.** אינה צריכה לשמש במוך דודאי לא תתעבר: **יפר על כן.** אם תתעבר לא תמות: **מלגה.** כלומר אף אני טעמתי טעם זנות: **לא אמרה.** הא דקאמר פסולה לכהונה אלא לחדד: **מתני' קנאה.** וחכה בנכסי אחיו ואע"ג שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ועומדת: **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** אם בא לגרשה דקידושי אחיו קידושין גמורין וגירושין של זה אינם גירושין גמורין דאינו בן דעת: **ומטמא בנדה.** אם בא עליה בביאתו ביאה לכל דבר: **ופוסל.** כגון בן ט' שיש כותי או ממזר שבא על הכהנת פסלה מתרומת אביה אבל בבן תשע ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפוסל מן התרומה דאי משום דאי זנות לא פסלה זנות דכשר מן התרומה ואי משום קדושין למהוי בת כהן לישראל לאו קדושין נינהו דקטן דקדיש אין קדושיו קדושין: **ואינו מאכיל.** כגון יבם בן ט' כהן הבא על יבמתו אע"ג דקני לה בהך ביאה לא אכלה בתרומה: **ופוסל אם הבהמה.** אם רבעה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים אבל סקילה לא דמודה בקנס פטור: **ונסקלה על ידו.** אם יש עדיס: **גמ' בגט סגיא לה.** בתמיה אם בא לגרשה: **מאמר.** קידושי יבמה: **וחליצה לזיקתו.** דאין קדושין גומרין ביבמה להיות כאשתו לגאת בגט בלא חליצה אבל ביאה גומרת בה כדכתי' (דברים כה) יבא עליה: **ביאה בן תשע.** ביבמתו לכשיגדיל ידו והוא פטור: **גמ' ולכשיגדיל בגט סגי לה** [ג] **והתניא** [ד] **עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט' צריך גט** [ה] **למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל**

בשלמא לר' יוחנן כי היכי דאיכא תנא דקאמר [ו] **יום אחד בשנה חשוב שנה הכי נמי איכא תנא דאמר** [ז] **ל' יום בשנה חשובין שנה אלא לר' ינאי קשיא קשיא:** פחות מכאן כנותן אצבע בעין: איבעיא להו הני בתולין מיזל אזלי ואתו או דלמא אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' למאי נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר שלש ולא מצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' הא אחר בא עליה מאי מתקיף לה רב חייא ברה דרב איקא ומאן לימא לן דמכה שבתוך ג' אינה חוזרת לאלתר שמא חוזרת לאלתר והא אחר בא עליה אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר ג' ומצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו האי דם בתולין הוא אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי אלא עד לאחר ג' האי דם נדה הוא מאי אמר רב חסדא ת"ש פחות מכאן כנותן אצבע בעין למה לי למתני כנותן אצבע בעין לתני פחות מכאן ולא כלום מאי לאו הא קמ"ל [א] מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף בתולין מיזל אזלי ואתו ת"ר מעשה ביוסטני בתו של אסוירום בן אנטנינוס שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מתעברת אמר לה בת י"ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשש וילדתי בשבע אוי לשלש שנים שאבדתי בבית אבא ומי מעברה [ב] **והתני** רב ביבי קמיה דרב נחמן ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול את בנה וימות ואיזוהי קטנה מבת י"א שנה ויום אחד ועד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן או יתר על כן משמשת והולכת דברי ר"מ וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר [1] שומר פתאים ה' איבעית אימא [2] אשר בשר חמורים בשרם ואיבעית אימא [3] אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר ת"ר מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע אמרה לו ר' נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר לה [ג] כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לתינוק שטמנו לו אצבעו בדבש פעם ראשונה ושניה גוער [ד] בה שלישית מצצה אמר לה אם כן פסולה את לכהונה [ה] ראה התלמידים מסתכלים זה בזה אמר להם למה הדבר קשה בעיניכם [ו] [אמרו ליה] כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא אמרה אלא [ז] לחדד בה את התלמידים: **מתני'** [ח] [ג] בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדיל [ד] ומטמא בנדה לטמא משכב תחתון בעליון. [ה] ופוסל ואינו מאכיל בתרומה [ו] ופוסל את הבהמה מע"ג המזבח [ז] ונסקלת על ידו [ח] ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידו והוא פטור: **גמ'** ולכשיגדיל בגט סגי לה [ט] **והתניא** [י] **עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט' צריך גט** [י] **למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל**

אחר בא עליה. ואם אשת כהן היא אסורה אבל אשת ישראל לא לא דפיתוי קטנה אונס הוא ואם תאמר אמאי דחיק לאשכוחי נפקותא שבא עליה אחר לגבי זנות לימא בפשיטות כגון שבעל תוך שלשה ומצא דם דאי לא מיתבלו הוא כדאמר בסמוך וי"ל דניחא ליה לאשכוחי לענין זנות דהויא כל ימיה אסורה לבעלה ותו דלענין אי הוה דם נדות או דם בתולין לא נפקא מינה האידנא מידי דאפילו הוא דם בתולים הא תקון דבועל בעילת מצוה ופורש: **האי** דם נדה הוא. פירוש הך דתוך ג' דהך דלאחר ג' לכ"ע הוי דם בתולין ותימה דאמאי נקט כלל שבעל אחר ג' כיון דלא נפקא מינה מידי ופירש ר"ת משום דנקטיה לעיל נקטיה נמי הכא ומיהו י"ל אף דם שלאחר ג' יש להסתפק בדם נדה אי אמרינן אתצודי הוא דלא מיתצוד כיון דבתוך ג' לאתה ודאי דם נדות אם כן דרכה לראות מחמת חימוד בעילה אם כן גם אחר ג' יש להסתפק בדם נדה ובתשובה אחת פרש"י דאתצודי הוא דלא מיתצוד דקאמר היינו דלא סכיח הוא דמיתצוד אבל כי אתצודי תו לא מיתצוד הדרי וקאמר דנפקא מינה דבעל תוך ג' ומצא דם ואחר ג' לא מצא דאי לא איתצוד האי אחר בא עליה דליכא אלא ספיקא אחת דאי דם בתולין היה תוך ג' מותרת ואם דם נדה היה הרי היא זונה והדר קאמר שבעל ומצא דם תוך ג' ואחר ג' דאיכא לספוקי בתרוייהו בדם נדה דאי בתוך ג' דם בתולין אחר ג' דם נדה דהא לא הדרי ואי תוך ג' דם נדה הוא אחר ג' דם בתולין וקשה לפי זה דאמאי לא אשכחן לענין זנות דמצא דם תוך ג' ושוב לא בעל עד י"ב שניס ולא מצא דם דאי מיזל ואתו האי אחר בא עליה אע"ג דספק בא עליה אחר בקטנות או בגדלות כיון דספקא אחת היא אסורה אף לבעלה ישראל ואי אתצודי לא מיתצוד שריא לבעלה ישראל דאימור דם דתוך ג' דם בתולין הוה ואפי' אי הוה דם נדות אימר אחר בא עליה בקטנות ואונס הוה וי"ל דאין דרכה לראות אונס הוה דם בתולין לענין זנות דהויא כל ימיה אסורה לבעלה ותו דלענין אי הוה דם נדות או דם בתולין לא נפקא מינה האידנא מידי דאפילו הוא דם בתולים הא תקון דבועל בעילת מצוה ופורש: **האי** דם נדה הוא. פירוש הך דתוך ג' דהך דלאחר ג' לכ"ע הוי דם בתולין ותימה דאמאי נקט כלל שבעל אחר ג' כיון דלא נפקא מינה מידי ופירש ר"ת משום דנקטיה לעיל נקטיה נמי הכא ומיהו י"ל אף דם שלאחר ג' יש להסתפק בדם נדה אי אמרינן אתצודי הוא דלא מיתצוד כיון דבתוך ג' לאתה ודאי דם נדות אם כן דרכה לראות

קודם הזמן הזה למה לי סד"א כו'. ות"ת וכת י"ל שנה למה ליה למימר דאילו חריפא לא בדקינן לה דהיינו קודם הזמן ויש לומר דזו אף זו קתני דלא מיבעיא דלא אמרי אלא אפילו אמרי לא מהני: **אלו** דברי רבי. נראה דהלכה כרבי דלקמן בפירקין אמרי' כל י"ב שנה ממאנת ומכאן ואילך אינה ממאנת וכפ' נערה שנתפתתה (כתובות ד' נא.) אמר דהלכה כרבי לגבי רשב"ל לבד מלגבי מילתא דהתם ובשם נוחלין (ב"ב דף קכד:) נמי פסיק הלכה כרבי מחבירו:

שהתינוק מצוי בבית רבו. ואפילו אין לו רב רגיל לצאת ולבא ומתפקח יותר: **אילימא** לנדרים. ובלא הביא ג' שערות ואפ"ה נדרו נדר אם ידע למי נדר כיון שהוא שנה לפני גדלות דמסתמא יביא ג' שערות כשיהיה בן י"ג ויוסי אחד כדאמר רבא לקמן חזקה הביאה שערות: **אלא** לענין עונשין. וכגון שהביא ג' שערות תוך הזמן מי חשיב גדול כמו לאחר זמן לענין חליצה וקידושין ונדרים לקיים נדרו אפי' אינו יודע למי נדר כיון שהביא ג' שערות ומיבעיא ליה אי הוי שומא אי לא:

[א]**לכשיגדיל יבעול ויתן גט: מתני'** [ב]בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה בן שתים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן י"ג שנה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אע"פ שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש לאחר הזמן הזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדרן נדר והקדשן הקדש: **גמ'** וכיון דתנא בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין למה לי סד"א בודקין לעולם קמ"ל וכיון דתני בת י"ב שנה ויום אחד נדריה קיימין בודקין כל שתים עשרה למה לי סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר מר [ג]ל' יום בשנה חשובים שנה היכא דבדקנא ל' ולא ידעה להפלות אימא תו לא ליבדוק קמ"ל ולתני הני תרתי בבי בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל י"ב בת אחת עשרה ויום א' נדריה נבדקין למה לי איצטריך סד"א סתמא בשתים עשרה בעיא בדיקה באחת עשרה לא בעיא בדיקה והיכא דחזינן לה דחריפא טפי מיבדקה באחת עשרה קמ"ל קודם הזמן הזה ואחר הזמן הזה למה לי סד"א הנ"מ היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דקאמרי אינהו נסמוך עלייהו קמ"ל ת"ר אלו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר דברים האמורים בתינוקת אמורים דברים האמורים בתנוק בתנוקת אמורים א"ר חסדא מ"ט דרבי דכתיב [1]ויבן ה' [אלהים] את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש ואידך ההוא מבעי ליה לכדריש לקיש [ד]דאמר ריש לקיש משום ר"ש בן מנסיא ויבן ה' [אלהים] את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא ור"ש בן אלעזר מ"ט אמר רב שמואל בר רב יצחק מתוך שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה [ה]איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן למאי הלכתא אי לנדרים לאו כלפני זמן דמיא ולאו כלאחר זמן דמיא אלא לעונשין מאי רב ור' [ו] חנינא דאמרי תרווייהו תוך זמן כלפני זמן ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי תרווייהו תוך זמן כלאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק א] וסימניך [2]וזאת לפנים בישראל מתיב רב המנונא אחר זמן הזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעים לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהם נדר והקדשן הקדש הא תוך זמן כלפני זמן אמר ליה רבא אימא רישא קודם הזמן הזה אע"פ שאמרו יודעים אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש הא תוך זמן כלאחר זמן ולא היא רבא קטעי הוא סבר רב המנונא ממשנה יתירה קדייק ואדדייק מסיפא לידוק מרישא ולא היא רב המנונא מגופא דמתניתין קא דייק הא לאחר זמן היכי דמי אי דלא אייתי שתי שערות קטן הוא אלא לאו דאייתי שתי שערות

וטעמא

מה: עין משפט נר מצוה

פו א מיי' פ"ה מהל' יבום הל' כא סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סי' קסז סעי' ב:

פז ב מיי' פי"א מהל' נדרים הל' א ב ג סמג לאוין רמא טוש"ע יו"ד סי' רלג ונכדב אלפס יבמות פי"ג דף מה:]

תוס' הרא"ש

אלו דברי ר' כוותיה קי"ל בפרק מי שמת גבי בת י"ד שנה שמכרה בנכסי אביה. ופריך תלמודא ולישלח ליה בת י"ב שנה ויום אחד ולקמן נמי בשמעתין קאמר רבא כל י"ב ממאנת והולכת לה ובפרק אע"פ ובפ' יש נוחלין אמרינן הלכה כר' מחבירו:

מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש. פירוש הקדים בה בינה יותר מבאיש: שהתינוק מצוי וכו'. ואפ' אין לו רב רגיל לבוא ולצאת עם בני אדם ומתפקח יותר ואפ' אין רגיל כלל אין תולדתו משתנית מאבותיו ואבות אבותיו: **תוך** זמן כלאחר זמן. ומופלא סמוך לאיש הוי לעולם שנה אחת סמוכה לגדלות בין מיהר להביא בין איחר להביא: **וזאת** לפנים בישראל. פי' ריב"ל היה לוי כדאמרינן בפ' כל הבשר [דף קו ע"ב] ר' מיאשא בריה דר' יהושע בן לוי לוי הוה. כלומר אותם שהם ישראל אמרו לפנים:

תורה אור השלם

1. וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֵהָ אֶל הָאָדָם: בראשית ב כב

2. וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: רות ד ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב ור' חנינה: (ב) רש"י ד"ה בת י"ל וכו' מדתני ליה: (ג) ד"ה חזקה לפנים וכו' נ"ל שמו של רב נ"ב ולי נראה כ"ב וכ"ל מינ"ה בגימטר' ביאר"ל. יומל: (ד) ד"ה מגופא וכו' להפלות אפי':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' וסימנך וזאת לפנים ביאר"ל. עיין דרשת מהרל"ח דף יז ע"ל:

מוסף רש"י

נדריה נבדקין. אם ידעה למי נדרה קדישה נדרה נדר (במדבר ל ד). נדריה קיימין. אינה צריכה ליבדק (שם). שקלעה. קלינת שער (ערובין יח.).

מסורת הש"ס

(ה) [נעיל ע"ל וס"ק], ב) ברכות סא. ע"ש שנת לא. ע"ש עירובין יח. ע"ש, ג) ב"ב קנה:, ד) [יבמות כ.], ה) [מגיגה ג:],

---

[1] ויבן יי אלהים. בינה יתירה באשה יותר מבאיש. ופריך תלמודא ולישלח ליה בת י"ב שנה ויום אחד ולקמן נמי בשמעתין קאמר רבא כל י"ב ממאנת והולכת לה ובפרק אע"פ ובפ' יש נוחלין אמרינן הלכה כר' מחבירו:

[2] וזאת לפנים בישראל. ריב"ל היה לוי כדאמרינן בפ' כל הבשר [דף קו ע"ב] ר' מיאשא בריה דר' יהושע בן לוי לוי הוה. כלומר אותם שהם ישראל אמרו לפנים:

[א] לכשיגדיל יבעול. והך ביאה הוי קנין גמור ואם בא לגרשה אינה צריכה חליצה דכתיב (דברים כה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר ד) : **מתני' נבדקין.** אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה: **קודם הזמן הזה.** כגון בתינוקת קודם שיבא לאשה השנה של שתים עשרה ובתינוק קודם לאשה השנה של שלש עשרה: **אין נדריהן נדר.** דקטנים הן: **אחר הזמן הזה.** בתינוקת מבת שתים עשרה ויום אחד ומעלה ובתינוק מי"ג שנה ויום אחד ומעלה: **אפילו אמרו אין אנו יודעין כו'.** גדולים הם וכללו שוטה נמי לא מחזקינן להו דסופו לבא לכלל דעת ואין שוטה אלא המקרע כסותו והלן בבית הקברות והיולא יחידי בלילה ה). אבל תוך הזמן הזה אם יודע לשם מי נדר הוי נדר ואם לאו לא הוי נדר דקטן הוא. ובגמרא מפרש כולה מילתא: **גמ' למה לי.** ממילא ידענא דמכאן ואילך לא בעי בדיקה: **סד"א בודקין לעולם.** והאי דקתני בת אחת עשרה נבדקין למעוטי קודם זמן הזה דלא בדקינן ליה דאפילו ידע קטן הוא קמ"ל דלמעוטי אחר זמן נמי אתא: **בודקין כל י"ב למה לי.** הא תנא דמיוס א' בשתים עשרה מתחילין לבדוק ואינן קיימין בלא בדיקה עד יום אחד בי"ג אלמא כל י"ב הוי זמן בדיקה: **הילא דבדקנא ל'.** יום קמאי דשתים עשרה: **ולא ידעה להפלות.** לפרש לשם מי נדרה. ולישנא דקרא נקט כי יפליא לנדור [במדבר ו]: **הו לא נבדוק.** ולישחזקה בקטנה: **בא י"ל כו' למה לי.** (ב) מדתנן ליה בודקין כל י"ב שמעינן דמקמי הכי לא: **הני מילי.** דמקמי הכי מוחזקין קטנים ולאחר זמן מוחזקין גדולים: **הילא דלא קאמרי אינהו.** קודם הזמן יודעין אנו ולאחר זמן אין אנו יודעין: **דבריס האמוריס כו'.** דתינוק ממהר להתחכם יותר מתינוקת: **לעונשין.** וכגון דאייתי שתי שערות תוך הזמן דאי לא אייתי אפילו לאחר זמן לאו בר עונשין הוא ולאחר זמן אי אייתי ג' שערות הוי גדול ובר עונשין: **כלפני הזמן.** ולא ענשינן ליה ושתי שערות הויא להו שומא: **וזאת לפנים.** וזאת לשון נקבה כלומר רב חנינא דשמיה לשון נקבה אמר לפנים כלומר לפני זמן ולא תטעה להחליף דבריהם. ל"ל שמו (ג) של רב דאמר כלפני הזמן מובלע בתיבת בישראל: **מתיב רב המנונא.** קס"ד כדאמר לקמן דרב המנונא משנה יתירה דייק דלא איצטריך למתנייה כדפרכינן לעיל והא דתני ליה תנא דמתני' למידק מינה לענין עונשין הא תוך הזמן כלפני הזמן דאי לענין נדרים לא כלפני זמן ולא כלאחר זמן: **מגופא דמתני' דייק.** דלא מתוקמא אלא כשהביא שתי שערות ואפ"ה לא חשיב ליה גדול עד לאחר זמן. והשתא ליכא למיפרך לידוק מרישא דהא לא דייק מידי דבין רישא ובין סיפא לגופא איצטריך לענין נדרים דלא תימא הני מילי היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דאמרי אינהו כו' כדאמר לעיל ומיהו מגופא דסיפא שמעינן דעד דמטו לאחר זמן בעינן יודע להפלות ואם אינו יודע להפלות (ד) ואפילו הביא ג' שערות לאו אינש הוא דנהוי נדרו נדר מחמת אישות בלא הפלאה: **קטן הוא.** ואמאי נדרו נדר הא לאו בחזקת גדול הוא כל זמן שלא הביא ג' שערות ומופלא סמוך לאינש נמי לא הוי דהא אינו יודע לשם מי נדר ומהיכא תיתי דנדרו נדר: **אלא לאו כשהביא.** ומשום הכי נדרו נדר אע"ג דאין יודע להפלות דהא גדול הוא:

וטעמא

וטעמא. דמשיבי להו שערות דלאחר זמן הוא דגמרו למלתיה בין בשערות בין בשניים הא תוך הזמן משבינן להו שומא דקטן הוא ולא מלית לרבוי מאיס: **בן ט' שניס שהביא שערות שומא.** ואפי' לר' יוסי ברבי יהודה ומכן ט' ועד בן י"ב ויוס אחד אתי שפיר דבקו ולא אשכחו או כמו שמעמיד במסקנא דלא בדקו אבל היכא דאיכא שערות מצינו למימר דהוי כלאחר זמן ואינה ממאנת ומ"מ נראה דהלכה דתוך זמן כלפני זמן דמ"ד כלאחר זמן איתותב לעיל ור"נ דאמר לעיל נמי כתנאי דחי ליה הש"ס וגם בלישנא קמא פסיק רבא בהדיא דתוך זמן כלפני זמן: **אבל** לחליצה בעיא בדיקה. תימה דרבא סבר הכא דאינה חולצת עד שתהא גדולה ובפ' התקבל (גיטין דף סה.) אמר רבא ג' מדות בקטן הגיע לעונת נדרים נדרו נדר וכנגדו בקטנה חולצת משמע דקטנה בהגעת לעונת נדרים דידה חולצת דהיינו בת י"ז ויוס אחד ואפי' מיירי התם בהביאה הא אמר הכא דתוך זמן כלפני זמן ורשב"ס פירש כנגדו בקטנה היינו בת י"ב שנה ויוס אחד דהוי עונת נדרים דקטן ולא נהירא ומפרש ר"ת דהתם רבא אליבא דר' יוסי דקאמר קטנה חולצת וקמ"ל דדוקא כשהגיעה לעונת נדרים וכן משמע בפרק מצות חליצה (יבמות דף קה:) דאמר מדברי ר' יוסי נלמד קטנה חולצת בפעוטות כבת שית וכבת שבע דאז היא בת כוונה לחליצה ורבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים פירוש לרבי יוסי והילכתא עד שתביא ג' שערות וכל זה מדברי רבא ועוד י"ל דהתם בפ' התקבל (גיטין דף סה.) גרסינן רבה דהא קאמר התם ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' שנה ואילו רבא אית ליה בפרק מי שמת (נ"ב דף קנה.) דלמכור בנכסי אביו עד שיהא בן י"ח וכן צריך להיות שם בספריס ולא כספריס דגרסי התם איפכא כדמוכח סוגיא דהתם[1]: תחלוץ וכי תימא מספקא ליה ומי מספקא ליה והאמר רבא [3]קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ה"מ בסתמא [7]אבל הכא דבדקו ולא אשכחו לא אי הכי תמאן חוששין שמא נשרו [8]הניחא למ"ד חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר דאיתמר רב [9]פפא אמר אין חוששין שמא נשרו רב פפי אמר חוששין הני מילי לענין חליצה אבל לענין מיאון חוששין מכלל דמ"ד חוששין חולצת והא חוששין בעלמא קאמר אלא לעולם דלא בדקה ולענין חליצה חיישינן [10]וכי קאמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה אמר רב דימי מנהרדעא [11]הלכתא חוששין שמא נשרו והני מילי היכא דקדשה בתוך זמן ובעל לאחר זמן דאיכא ספיקא דאורייתא [12]אבל מעיקרא לא אמר רב הונא הקדיש ואכל לוקה שנאמר [1]איש כי יפליא לנדור [2]ולא יחל דברו כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל וכל שאינו בהפלאה אינו בבל יחל מתיב רב הונא בר יהודה [13](לרבא) לסיועי לרב הונא לפי

בן ט' שנים שהביא ב' שערות שומא. מי ל"ג ויוס אחד אתי שפיר דאתיא אף כרבי יוסי ואי גרסינן ויוס אחד מיירי באין עודן בו בשנת י"ג דמודה רבי יוסי בנשרו: **קטנה** בת י"ב שנה ממאנת. להך לישנא אין להוכיח דתוך זמן כלפני זמן דהא ממאנת היינו דבקו ולא אשכחו או כמו שמעמיד במסקנא דלא בדקו אבל היכא דאיכא שערות מצינו למימר דהוי כלאחר זמן ואינה ממאנת ומ"מ נראה דהלכה דתוך זמן כלפני זמן דמ"ד כלאחר זמן איתותב לעיל ור"נ דאמר לעיל נמי כתנאי דחי ליה הש"ס וגם בלישנא קמא פסיק רבא בהדיא דתוך זמן כלפני זמן: **אבל** לחליצה בעיא בדיקה. תימה דרבא סבר הכא דאינה חולצת עד שתהא גדולה ובפ' התקבל (גיטין דף סה.) אמר רבא ג' מדות בקטן הגיע לעונת נדרים נדרו נדר וכנגדו בקטנה חולצת משמע דקטנה בהגעת לעונת נדרים דידה חולצת דהיינו בת י"ז ויוס אחד ואפי' מיירי התם בהביאה הא אמר הכא דתוך זמן כלפני זמן ורשב"ס פירש כנגדו בקטנה היינו בת י"ב שנה ויוס אחד דהוי עונת נדרים דקטן ולא נהירא ומפרש ר"ת דהתם רבא אליבא דר' יוסי דקאמר קטנה חולצת וקמ"ל דדוקא כשהגיעה לעונת נדרים וכן משמע בפרק מצות חליצה (יבמות דף קה:) דאמר מדברי ר' יוסי נלמד קטנה חולצת בפעוטות כבת שית וכבת שבע דאז היא בת כוונה לחליצה ורבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים פירוש לרבי יוסי והילכתא עד שתביא ג' שערות וכל זה מדברי רבא ועוד י"ל דהתם בפ' התקבל (גיטין דף סה.) גרסינן רבה דהא קאמר התם ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' שנה ואילו רבא אית ליה בפרק מי שמת (נ"ב דף קנה.) דלמכור בנכסי אביו עד שיהא בן י"ח וכן צריך להיות שם בספריס ולא כספריס דגרסי התם איפכא כדמוכח סוגיא דהתם[1]: תחלוץ וכי תימא מספקא ליה ומי מספקא ליה והאמר רבא [3]קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ה"מ בסתמא [7]אבל הכא דבדקו ולא אשכחו לא אי הכי תמאן חוששין שמא נשרו [8]הניחא למ"ד חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר דאיתמר רב [9]פפא אמר אין חוששין שמא נשרו רב פפי אמר חוששין הני מילי לענין חליצה אבל לענין מיאון חוששין מכלל דמ"ד חוששין חולצת והא חוששין בעלמא קאמר אלא לעולם דלא בדקה ולענין חליצה חיישינן [10]וכי קאמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה אמר רב דימי מנהרדעא [11]הלכתא חוששין שמא נשרו והני מילי היכא דקדשה בתוך זמן ובעל לאחר זמן דאיכא ספיקא דאורייתא [12]אבל מעיקרא לא אמר רב הונא הקדיש ואכל לוקה שנאמר [1]איש כי יפליא לנדור [2]ולא יחל דברו כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל וכל שאינו בהפלאה אינו בבל יחל מתיב רב הונא בר יהודה [13](לרבא) לסיועי לרב הונא לפי

וטעמא דלאחר זמן הוא דגמר' לה למלתיה הא תוך זמן כלפני זמן ועוד מתיב רבי זירא [1]איש כי יפליא לנדור נדר מה ת"ל איש לרבות בן י"ג שנה ויום אחד שאע"פ שאינו יודע להפליא נדריו קיימין ה"ד אי דלא אייתי שתי שערות קטן הוא אלא לאו דאייתי שתי שערות וטעמא דבן י"ג ויום אחד הוא דהוה ליה איש הא תוך זמן כלפני זמן תיובתא אמר ר"נ כתנאי [6]א"בן ט' שנים שהביא ב' שערות שומא [2]מבן ט' ועד י"ב שנה ויום אחד שומא רבי יוסי ברבי יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן הא גופא קשיא אמרת מבן ט' ועד י"ב שנה ויום אחד שומא הא י"ג שנה גופא סימן והדר תני [3]בן י"ג שנה ויום אחד סימן הא י"ג שנה גופא שומא מאי לאו תנאי היא דמר סבר תוך זמן כלאחר זמן ומר סבר תוך זמן כלפני זמן לא דכ"ע תוך זמן כלפני זמן ואידי ואידי בתינוקת ורישא רבי וסיפא ר"ש בן אלעזר ואיבעית אימא הא והא בתינוק ורישא ר"ש בן אלעזר וסיפא רבי ואיבעית אימא הא והא רבי הא בתינוק הא בתינוקת ואב"א הא והא ר"ש בן אלעזר הא בתינוק הא בתינוקת רבי יוסי ברבי יהודה אומר סימן א"ר כרוספדאי בריה דרבי שבתאי והוא שעודן בו תניא נמי הכי בן ט' שנים ויום אחד שהביא ב' שערות שומא מבן ט' ועד י"ב שנה ויום אחד [4]ועודן בו שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן אמר רבא הילכתא תוך זמן כלפני זמן רב שמואל בר זוטרא מתני לה לשמעתא דרבא בהאי לישנא אמר רבא [5]קטנה כל י"ב שנה ממאנת והולכת מכאן ואילך אינה ממאנת ואינה חולצת הא גופא קשיא אמרת אינה ממאנת אלמא גדולה היא אי גדולה היא

הא י"ג גופיה סימן. ואפי' לרבנן והדר תני כו': **מאי לאו תנאי היא.** ואליבא דרבנן י"ג הוי תוך זמן לתינוק דקתני בתמתי': **ורישא.** דמשוית י"ג סימן: **רבי היא.** דאמר בתינוקת הויא י"ג לאחר זמן: **וסיפא.** דמשמע שומא: **ר"ש בן אלעזר**(6). דאמר י"ג בתינוקת הוי תוך זמן. בכל הך תירולי מוקמינן תוך זמן כלפני זמן: **והוא שעודן בו.** כשהגדיל אבל נשרו בינתיים איגלאי מילתא דשומא הוי: **מתני לשמעתא דרבא בהאי לישנא.** דשמעת מיניה נמי תוך זמן כלפני זמן: **ממאנת והולכת.** ואין חוששין שמא הביאה ב' שערות דאפילו הביאה שומא ניהו והיינו תוך זמן כלפני זמן: **אינה ממאנת.** שמא הביאה ועכשיו הוי סימן דהא לאחר זמן הוא ואם יבמה היא לא משביען לה גדולה לענין חליצה ואינה חולצת: **גדולה היא.** אם הביאה: **וכי אימא מספקא ליה.** אם הביאה אם לא הביאה הלכך מיאון לא דלמא הביאה וחליצה נמי לא שמא לא הביאה: **והא מיפשט פשיטא ליה לרבא.** דכיון דהגיעה לכלל שנותיה דודאי הביאה: **ה"מ לענין**(5). דאי אתיא למיחלץ לאחר זמן ובדקנו ולא אשכחן א] ליה[1] חיישינן למימר גדולה היא ותחלוץ שהסימנין נשרו: **אבל לענין מיאון חיישינן.** שמא נשרו לאומרא וקנאה בביאה ובעיא גט: **והא חיישינן קאמר.** ולא ודאי נשרו וחיישינן לאומרא משמע: **אלא לעולם.** אינה ממאנת דרבא בדלא בדקנוה הלכך מספקא אמרינן כיון שהגיעה לכלל שנותיה ודאי אית לה ואינה צריכה בדיקה ובעיא גט: **ולענין חליצה חיישינן** גרסינן. כלומר ולענין חליצה משום הכי אינה חולצת דחיישינן שמא לא הביאה סימנין. ודקשיא לך האמר רבא חזקה הביאה סימנין ל"ק כי אמר רבא חזקה למיאון דלא ממאנת מספקא אבל לחליצה בעיא בדיקה: **חוששין שמא נשרו.** ואם הגיעה לכלל שנותיה ובדקו ולא אשכחו לא ממאנת: **דקדשה סוף זמן.** יתומה מדעת אמה ואחיה לדעתה: **ובעל אחר זמן דאיכא ספיקא.** דאשת איש דאורייתא דבשעת בעילה לאחר זמן שמא הביאה והויא לה ביאה זו קדושין גמורין דהא גדלה ושוב אינה יוצאה במיאון: **אבל מעיקרא.** דמכי עברה שתא דתרתי סרי ולא בעל לא חיישינן שמא נשרו דהא לא הוו בה קדושין גמורין דאין מעשה קטנה כלום אע"כ קבל אביה קדושין הלכך מספיקא לא מחמרינן עלה היכא דלא אשכחן אבל הביאה ודאי סימנין אע"ג דקדושי קמאי לא הוו קדושין אלא מדרבנן לא תקנו רבנן מיאון בגדולה דלמא אתיא למאן הנבעלת לאחר שגדלה דההיא הויא אשת איש דביאה שבא עליה משגדלה מקדשה לה: **הקדיש.** תוך הזמן תינוק היודע להפליא: **ואכל.** את הקדשו: **לוקה.** ואע"ג דבמילתא אחריתי לאו בר עונשין הוא: **כי יפליא.** מיניה מרבינן [תמורה ב:] מופלא סמוך לאיש. מופלא יודע לפרש לשם מי נדר. סמוך לאיש שהוא סמוך לבא לכלל גדול דהיינו שנה אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שערות והיינו בתינוק כל י"ב ובתינוק כל י"ג: **ולא יחל.** אע"ג דבהאי קרא לא כתיב כי יפליא מ"מ כיון דנפקא לן מיניה דיודע להפלות הוי נדרו נדר קאי בבל יחל דהא כתיב [במדבר ל] איש כי ידור נדר וגו' ומופלא סמוך לאיש בכלל איש וסמיך ליה ולא יחל דברו: לפי

מסורת הש"ס

ז) קדושין טז: ע"ש, ב) [נקמן מח:], ג) [יבמות יג.], ד) [ל"ל רב כהנא], ה) רש"ש מ"ז וש"ש, ו) [ל"ל לא], ז) [בב"ב קנה. ד"ה אימר וכו' האריכו בביאור יותר],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיְיָ:
במדבר ו ב
2. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבֻעַ שְׁבֻעָה לֶאֱסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:
במדבר ל ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כ' שמעון בן אלעזר היא לאמר: (ב) ד"ה הני מילי לענין חליצה ולא:

גליון הש"ס

גמ' אבל מעיקרא לא. ע' לקמן נג ע"ב תד"ה הלכה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה הני מילי וכו' ולא אסכמן ליה לא חיישינן וכו'. כל"ל וכ"ה ברש"י סנהד' הרי"ף ביבמות סוף פרק ב"ש:

לעזי רש"י

וירוא"ה. יבלת.

מוסף רש"י

שומא. וכוא"ה בלע"ז ודרכה לגמח בה שיער (קדושין סז:). ועודן בו. כשהגיע ל"ב ולא נשרו, פלוגתא, אבל אם נשרו קודם י"ב לא פליג ר' יוסי, דאיגלאי מילתא דלאו סימן הוי, ומכן י"ג שנה ויום אחד מודו רבנן דהוי סימן ואפילו נשרו (שם ע"י"ש).

עין משפט נר מצוה

פח א ב ג ד מיי' פ"ג מהל' איסורי הל"ח [והל"ע] סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סימן קנה סעי' יד [וסימן קסז סעי' ג]:
פט ה מיי' שם הל"ח ופי"ח מהל' גירושין הל"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קנה סעיף יב [וברב אלפס ימנות פי"ג דף מד]:
צ ו ז ח מיי' פי"ח מהל' גירושין הל"ד סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף יט [וברב אלפס שם]:
צא ט מיי' שם הל"ה וטוש"ע שם סעי' כ [וברב אלפס שם]:

תוס' הרא"ש

כי יפליא מה ת"ל איש. כלומר אי הוה כתיב כי יפליא בלא איש ה"א כל מי שיודע להפלות אפי' קטן הרבה ת"ל איש איש וש"מ דהאי דמרבינן קטן מכי יפליא היינו סמוך לאיש מכלל דכשהוא איש לא בעי' שיהא יודע להפלות ולא מיסתבר ליה למידרש קרא כפשטיה איש כי יפליא משמע דבעינן שיהא איש ויודע להפלות משום שמילתא דפשיטא היא דכיון שהוא בן י"ג ולא הוחזק כשוטה שנדרו נדר והקדישו הקדש כנ"ל: בן ט' שנים שהביא שתי שערות כו'. אי ל"ב בן יום א' ניחא דתנא הך בבא משום דמודה בה ר' יוסי ואי גרס ויום א' י"ל דמיירי דאין עודן בו בשנת י"ג דבהא מודה ר' יוסי בר' יהודה דלקמן: אי הכי תמאן. חוששין שמא נשרו אבל כל שנת י"ב ממאנת אפי' הוי תוך זמן כלאחר שזמן ואין חוששין שמא נשרו: אבל לחליצה בעיא בדיקה. משמע הכא לרבנן דקטנה לאו בת חליצה היא. ותימה דפ' התקבל אמר רבא ג' מדות בקטן הגיע לעונת נדרים נדרו נבדקין וכנגדו בקטנה חולצת אלמא בת חליצה היא כל שנת י"ב. ופ' רבי' שמואל וכנגדו בקטנה לאו בת חליצה היא. ותימה דפ' סוגיא דפ' מצות חליצה דקאמר התם מדברי ר' יוסי נלמד קטנה חולצת בפעוטות דבעי' שתהיה קצת בת בינה דחליצה צריכה כוונה וקאמר רבא עד שתגיע לעונת נדרים. ועי"ל דבהיא דבפ' התקבל גרס רבה משום דקאמר אחרי כן למכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' ואמרינן בפ' מי שמת אמר רבא אמר רב נחמן בן י"ח מוכר בנכסי אביו ולא מיסתבר לומר הא דידיה הא דרביה דהא מסיק התם דמכללא איתמר ומתוך מעשה שבא לפניו: